

FORVALTNINGSPLAN FOR GJESS I SKIEN OG PORSGRUNN KOMMUNER

2022-2027

1. NOVEMBER 2021
SKIEN OG PORSGRUNN

Forvaltningsplan for gjess i Skien og Porsgrunn kommune

Innhold

Bakgrunn	2
Bestandssituasjonen.....	2
Telemark.....	2
Skien	3
Porsgrunn	3
Utfordringer.....	3
Kommunale mål for forvaltningen av gjess.....	5
Vurdering av aktuelle tiltak.	6
Gjennomførte tiltak i Porsgrunn og Skien.	6
Gjennomføring av tiltak i Skien og Porsgrunn kommuner.	8
Punktering og sanking av egg	8
Etablering av «friområder» for gjess.....	8
Tilrettelegging for uttak gjennom ordinær jakt og utvidet jakttid.....	8
Skremming.....	8
Skadefelling	9
Andre tiltak.....	9
Samarbeid med andre kommuner.	9
Kart med oversikt over områder der det er aktuelt med tiltak:	9
Samleversikt over tiltak i problemområdene i de respektive kommunene.....	11
Referanser.	12
Vedlegg	13
Vedlegg 1. Retningslinjer for eggpunktering.....	13
Vedlegg 2. Oversikt over steder med grågås i Porsgrunn og vurdering av plager/problemer.	14
Vedlegg 3. Biologi og utbredelse i Norge	15
Vedlegg 4. Tilrettelegging for effektiv jakt.	18
Vedlegg 5. Rutine for varsling og kommunikasjon med grunneiere, politi og allmenheten.....	19
Vedlegg 6 Rutine for evaluering og rapportering av tiltak.	19

Bakgrunn

I Skien kommune har det de siste 15-20 årene vært utfordringer med avføring fra kanadagås på populære badeplasser som Bakkestranda, Falkum bad og Gåsodden. Disse utfordringene har hovedsakelig gått på det estetiske ved at det tidvis har vært store ansamlinger av gåsemøkk på disse strendene, noe som publikum har ønsket å gjøre noe med. I den sammenhengen har det blitt foretatt skadefellinger, skremming og gjennomført punktering av egg i regi av kommunen.

De siste 2-3 årene har utfordringene med gås økt ved at det i tillegg til kanadagjess også har kommet økende mengder med grågås, en art som tidligere var knyttet opp til mere kystnære områder. Utfordringer med grågås er hovedsakelig knyttet opp til områder i Voldsfjorden. Her har det spesielt de to siste årene vært flokker på rundt 50-70 individer som har medført at kommunen har mottatt klager. Disse går både på avføring på badestrender, private grøntområder og ulemper for landbruket. Sistnevnte klager går ut på at store mengder gjess beiter på fôr som er øremerket husdyr, i tillegg til at gåseavføring forurenser det graset som høstes til fôr.

Det forekommer lite jakt spesielt rettet spesielt mot gjess i Skien og Porsgrunn. Rundt 2007-2008 gjennomførte ungdomsgruppa til Skien jeger- og fiskeforening jakt spesielt rettet mot kanadagås i noen områder ved Norsjø der grunneierne stilte områdene til disposisjon. I tillegg er det felt noe kanadagås på trekk i Gjerpensdalen – men ut over dette er man ikke kjent med noen spesielt øremerkede uttak av gjess.

Av tiltakene som er gjennomført i kommunal regi rettet mot kanadagås er det nok punktering av egg som har vist seg å ha størst effekt.

I Porsgrunn er det utfordringer med gjess på enkelte strender, men omfanget av problemene med gås er hovedsakelig knyttet opp til grågås og anses å være mindre enn i Skien, (se vedlegg 2).

Med bakgrunn i situasjon som er beskrevet over er det fra flere hold uttrykt ønske om at det utarbeides en helhetlig plan for forvaltning av gjess i Skien og Porsgrunn slik at man har en «verktøykasse» for å gripe an de utfordringene som man står ovenfor.

Bestandssituasjonen

Telemark

Registreringer av **kanadagås** i Telemark i 2006 (fra utkast til forvaltningsplan gjess – Telemark 2017-2022) estimerte at det var 108 hekkende par i Telemark, noe som gir en minimum høstbestand på 1240 individer. Dette er gamle tall og gir ikke noe godt estimat for bestandene i Skien og Porsgrunn.

Registreringer som er oppgitt i Forvaltningsplan for gjess i Telemark 2017-2022 for **grågås** og Forvaltningsplan grågås Bamble og Kragerø kommuner 2019 – 2022, gir heller ingen gode og representative tall for bestandene i Skien og Porsgrunn.

Det har ikke vært gjennomført systematiske takseringer av gås i Skien eller Porsgrunn kommune ut over de dataene som framkommer av innrapporteringer gjennom «artsobs» til artsdatabanken samt klager fra bønder og privatpersoner. Observasjoner fra 2020 er presentert nedenfor sammen med en redegjørelse over hvor det blir observert gjess i Skien og Porsgrunn.

Skien

Kanadagås

I Skien kan man observere kanadagås i en rekke områder, både bynært og mer perifer. I Nordsjø har det blitt observert flokker på opptil 100 individer som har beitet i de grunne områdene innerst i Fjærekilen og trukket til holmer og små øyer i Norsjø der de overnatter. I tillegg er det også observert kanadagås med unger rundt øyene i Voldsfjorden, Kilevannet og i Fjellvannet. Det er også observert kanadagås i enkelte grunne vassdrag i Luksefjell, hovedsakelig i tilknytning til holmer i disse vannene. På ettersommeren er det også observert større flokker som har trukket til Børsesjø og beitet på jordene i Gjerpensdalen. I de nedre delene av Falkumelva og i Meierelva ved Skotfoss er det også funnet hekkeforekomster av kanadagås.

Kanadagås observert i Skien registrert i «artsobs»

I «artsobs» er det registrert 7090 individer i Skien i løpet av 2020. De aller fleste av disse (6979 stykker) er observert i Gjerpensdalen og ved Børsesjø. Utenom her er det observert 18 individer i Luksefjell hvorav de fleste ved Fjellvannet, 50 individer over Falkum, tre individer i Økter-området og 40 individer på Bjørnstad.

Grågås.

Grågjess finner man hovedsakelig i Voldsfjorden og under trekk kan man finne store flokker av grågås på jordene i Gjerpensdalen. Det som er litt spesielt her er at gjessene tydelig har spesiell preferanse for enkelte jorder. Om dette skyldes at grasen har spesiell smakelighet på disse jordene, eller om det skyldes andre forhold som eksempelvis eksposisjon og at de føler seg mer trygge på disse spesielle jordene er uvisst.

Grågås observert i Skien i «artsobs»

I «artsobs» er det registrert 7277 individer med grågås i Skien. De aller fleste er registrert rundt Børsesjø og noen lenger ned i Gjerpensdalen. Utenom observasjoner ved Børsesjø og i Gjerpensdalen er det registrert ett individ ved Menstadbrua, 6 i indre del av Voldsfjorden og 30 ved østre del av Fjellvannet i Luksefjell.

Porsgrunn

Grågås og Kanadagås

I Porsgrunn er det kun registrert tre observasjoner med overflygende kanadagjess i 2020 i «artsobs», 46 individer totalt. Anne Humborstad, driftsleder i bydrift i Porsgrunn, har meddelt at det kun er grågås det er større forekomster av i Porsgrunn. Det er utarbeidet en oversikt over friområder i Porsgrunn samt en vurdering av om dette er et problem eller ikke, se vedlegg 2. Det er hovedsakelig Løvøya, Siktesøya samt badeplasser i Langangen og Ormefjorden som er å anse som problemområder. I «artsobs» er det i ulike områder av Porsgrunn kommune i 2020 registrert 1398 individer av grågås.

Utfordringer.

Økning i antall gjess.

Utfordringene med gjess er hovedsakelig knyttet opp til at populasjonene de siste årene har økt kraftig, og fravær av jakt medfører at den naturlige skyheten for mennesker reduseres. Dette medfører at de oppsøker graskledte områder i nærheten av vann, som veldig ofte er strender og offentlige friområder. En gås som beiter produserer ekskrementer omtrent en gang hvert 4.-5.

minutt. I løpet av et døgn kan den produsere 600-700 gram avføring. Dersom det da er flere individer som oppsøker slike strender kan det derfor bli relativt store mengder avføring i løpet av et døgn (Forvaltningsplan for gås i Buskerud 2009-2012). I høysesongen fjerner parkavdelingen i Skien gåseavføring på Bakkestranda hver morgen (Tor Kevin Gjeringen, personlig meddelelse, 10.6.2021), men på tross av dette framstår strendene fremdeles som sterkt forurenset av gåsemøkk, noe man også får klare tilbakemeldinger om fra publikum.

I 2010 undersøkte Bærum kommune avføring og tarminnhold fra kanadagjess og påviste *Campylobacter* i 70 % av dyrene. *Campylobacter* er en bakterie som kan gi diare, magesmerter og lett feber hos mennesker. Kvalme og oppkast kan også forekomme sammen med diare. (Smittevernveilederen, Folkehelseinstituttet 2019).

Det er fare for at det er *Campylobacter* i gåsemøkk på strendene.

Gåseekskremitter i avling og fôr.

Mye ekskrementer på beiter kan gi en annen gjæringsprosess i silofôret som dermed ødelegger fôrkvaliteten. Dette fører til at husdyr unngår slikt fôr (Torstein Dahl, personlig meddelelse, 15.4.2021). Dyra har lavere preferanse for forurenset fôr noe som kan resultere i lavere næringsinntak. Fra bønder har det vært antatt at slik forurensning med ekskrementer har medført redusert smakelighet, forringelse av kvalitet og redusert mulighet for konservering, (omskrevet fra Forvaltningsplan for gås 2017-2020 Fredrikstad kommune). Det trengs imidlertid ytterligere forskning for å dokumentere disse observasjonene/antagelsene.

I Forvaltningsplan for gås i Buskerud, utfordringer, målsetninger og anbefalinger 2009-2012, er det angitt følgende effekter av gåseskader på dyrket mark:

Effekt av skadene på dyrket mark delt inn i tre hovedgrupper

1. Redusert mengde avling, i mengde på gras, og i form av mangel på aks med korn på åker. Nedbeiting oppstår særlig tidlig i vekstsesongen når plantene er små. Vedvarende beiting utover i vekstsesongen holder veksten nede slik at kornet ikke utvikler aks (Kristin Stryken, pers. medd.).
2. Endret artssammensetning i grasavling. Gjessene er selektive og oppsøker de mest næringsrike sortene. Undersøkelser gjort ved Tjøtta fagsenter viser at grågåsa prefererer engsvingel, raigras og timotei framfor hundegras og strandrør (Hatten m.fl. 2004). Dette fører til at artssammensetningen i enga forandrer seg over tid. Slike endringer vil i visse tilfelle føre til at enga må fornyes oftere, noe som medfører økte kostnader.
3. Effekter av gåsemøkk på fôrkvalitet og smak. Gjess har en rask og ufullstendig fordøyelse som gjør at det produseres ekskrementer hvert 4-5 minutt. I løpet av ett døgn produserer en gås ca 600-700g avføring (Samuelsen m.fl. 2004). Forsøk gjennomført av Planteforsk viser at fôr med gåsemøkk har dårligere gjæringskvalitet enn fôr uten. Dårlig gjæring gir dårligere fôrverdi (Høgberg m.fl. 2003)

Kanadagås - svatelistet – fortrenger andre arter (hentet fra Fremmedartsbasen 2018)

Kanadagåsa er den introduserte fuglearten i Europa som medfører flest skadevirkninger både på miljø og økonomi (Kumschick & Nentwig 2010). Arten er aggressiv i hekkeperioden og konkurrerer med stedegne arter både om plass og næring (Banks et al. 2008; Anonym 2011; Nehring et al. 2015). I områder med høye tettheter kan dette medføre fortrenkning av stedegne arter. Man har observert at både unge og voksne siv- og sothøner er blitt drept av territoriehevdende kanadagjess. Stedegne svaner og gjess kan også fortrenkes av arten (Banks et al. 2008), selv om alvorlighetsgraden av dette fortsatt blir diskutert (Anonym 2011; Bevanger & Follestad 2012). I Storbritannia er det vist at kanadagåsa furasjerer (beiter) på ålegress om vinteren, noe som kan medføre konkurranse med ringgås om føde (Anonym 2011). Kanadagåsa kan hybridisere med en rekke gåsearter, og særlig ofte med grågås. Introgressjon (tilbakekrysning mellom hybrid og en ene av foreldrene som er mest vanlig forekommende) er kjent med grågås, og trolig med hvitkinngås (McCarthy 2006; Banks et al. 2008). Welch et al. (2001) anser kanadagåsa å være en potensiell trussel mot andre gåspopulasjoner inkludert grågås gjennom hybridisering og introgressjon. For øvrig vil kanadagås føre til at det er tettere med fugl i enkelte vannlokaliteter vinterstid, noe som øker spredningsmuligheter for stedegne sykdommer og parasitter.

Kommunale mål for forvaltningen av gjess.

Med utgangspunkt i DNs forvaltningsmål (DN rapport 1996-2), og de utfordringene man har med gjess i Skien og Porsgrunn kommuner, er det utarbeidet følgende mål for forvaltning av gjess i de to kommunene:

Bestandene av gjess skal stabiliseres på et nivå der beiteskader på innmark, sanitære problemer, tilgrising av friluftsområder samt private hager og hytteeiendommer er lavest mulig. Samtidig skal det fortsatt være en bestand av grågås som er høstingsverdig og som utgjør en naturlig del av faunaen.

Forvaltningen av kanadagås skal gjenspeile at dette er en introdusert art som det er ønskelig å redusere så mye som mulig.

Det er et mål at ordinær jakt er det bærende bestandsregulerende tiltaket over tid. På kort sikt vil det imidlertid være behov for supplerende tiltak for å få til en bestandsreduksjon.

Vurdering av aktuelle tiltak.

Gjennomførte tiltak i Porsgrunn og Skien.

I Skien har det i mange år (fra 2009) blitt gjennomført punktering av kanadagåsegg fra Hjellevannet og opp til Skotfoss og på flere holmer og strender i søndre delen av Norsjø. De første årene var det snakk om ca. 20 reir, mens dette er nå redusert til 4-5 reir de siste åra. Et reir kan inneholde opptil ca. 9 egg. Det blir punktert ca. 100 egg hvert år, men antallet har gått nedover etter som det ble funnet færre reir. Et par år ble det gitt tillatelse til å skyte kanadagjess på Bakkestranda også, men grunnet protester fra publikum gikk man heller over til eggpunktering (Trond Indrebø, personlig meddelelse, 9.6.2021). Tidligere leder i viltnemda i Skien, Finn Kristiansen, m.fl. har vært engasjert til å punktere egg. Det er ikke gode nok tall for å si noe sikkert om eggpunkteringen, men inntrykket er at det har hatt god effekt.

Parkavdelingen i Skien kommune har i flere år raket vekk og fjernet gåseekskremer fra Bakkestranda og Falkum Bad. Sommeren 2021 var avdelingen ute på Bakkestranda hver morgen og fjernet ca. to bømmer med møkk hver dag. Det er satt opp skilt med forbud om å mate fuglene på Bakkestranda, men dessverre gjør folk dette likevel. På Bakkestranda er det mye svaner og ender i tillegg til kanadagjess (Tor Kevin Gjeringer, personlig meddelelse, 10.9.2021).

I Porsgrunn fikk man sommeren 2019 og 2020 tillatelse til å skyte noen grågås på Løvøya og Siktesøya. Det ble bare skutt 4-5 gjess i 2019, men med godt resultat da dette førte til at de andre gjessene flyttet seg fra områdene der de skaper problemer for badegjester. I 2020 var båten til kommunen til reparasjon slik at skadefellingen ikke ble gjennomført dette året. Det er ikke utført punktering av egg i Porsgrunn (Anne Humborstad, personlig meddelelse, 10.6.2021).

Statsforvalteren (tidligere fylkesmannen) i Buskerud har laget følgende oversikt over aktuelle tiltak med tilhørende forslag til prioritering med utgangspunkt i effekten:

Tabell 1. Eksempel på prioriterte aktuelle tiltak i Buskerud. (Fra Forvaltningsplan for Gjess i Buskerud, utarbeidet av Fylkesmannen i Buskerud), 2009.

Tiltak	Prioritering	Kommentar
Etablering av friområde	Høy	Må omfatte tilstrekkelig store områder med godt beite, gjerne aktivt skjøttet for formålet. Må benyttes i kombinasjon med skremmetiltak. Defineres i lokal plan. Nødvendig alle steder hvor konfliktnivået er høyt.
Gjerding mot vann/ beite	Høy	Kan ha god effekt mellom dyrket mark og vann på forsommeren før ungene er flyvedyktige.
Tilrettelegging for ordinær jakt	Høy	Økt fokus på gås som jaktobjekt kan øke jaktuttaket og avgrense bestandsveksten.
Tilskudd for etablering av friområder	Høy	Særlig viktig hjelpemiddel i pressede områder. Tilskudd kan for eksempel dekkes av SMIL-midler. Kommunale viltfondsmidler kan benyttes til kartlegging og overvåking.
Tidlig jaktstart	Høy	Aktuelt som bestandsregulerende virkemiddel.
Bruk av hund til skremming	Høy	Bruk av gjeterhunder eller "vanlig" hund i løpestreng. Gjessenes naturlige frykt for hunder gjør tiltaket svært aktuelt i skremmeområder.
Leplanting mot vann/ beite	Middels	Ikke ett fysisk stengsel. Effekten er noe tilsvarende som for gjerding.
Manuell skremming	Middels	Arbeidskrevende. Må gjennomføres i kombinasjon med bruk av friområde, ellers vil gjessene og problemene bare flyttes til et annet område.
Fugleskremsel	Middels	Type skremsel, sted og tidspunkt må varieres fortløpende. Generelt et arbeidskrevende tiltak.
Kontrollert eggsanking	Middels	Kan være aktuelt for grågås og bør vurderes i kontrollerte former i særlig pressede områder. Bør inngå i en lokal forvaltningsplan.
Endring av avlingstype	Middels	Aktuelt i en sone (ankomstsoner) der gjessene kommer i land fra vann.
Skjøtsel av beiteland for gås (sau)	Middels	Tradisjonell skjøtsel av sauebeite kan også være positivt for gjess. Slått, brenning og sauebeite. Gjødsling bør unngås.
Eggpunktering	Middels	Aktuelt i bynært område hvor tradisjonell jakt er vanskelig. Bestandsreduserende tiltak, aktuelt for kanadagås. Må inngå i lokal forvaltningsplan.
Innflyvingshinder	Lav	Erfaringene andre steder i landet viser at tiltaket har liten effekt på grågås, bedre for hvitkinngås og kortnebbgås.
Skremming med lydkanon	Lav	Gjessene venner seg fort til tiltaket. Lite aktuelt.
Utvidet jakt (etterkant)	Lav	Kanadagås og grågås forlater området på grunn av snø og is og tiltaket er lite aktuelt.
Skadefelling	Lav	Siste utvei, og tiltak som bare er aktuelt i akutte situasjoner. Skal ikke benyttes som et bestandsregulerende tiltak som ordinær jakt.
Tilskudd til nydyrking	Lav	Lite aktuelt. Kan ha negative effekter på biologisk mangfold.

Gjennomføring av tiltak i Skien og Porsgrunn kommuner.

Punktering og sanking av egg

Grunneier/bruker kan sanke egg fra grågås fram til og med 15.april. Etter denne tiden kan Statsforvalteren gi dispensasjon til eggssanking hvis det foreligger en godkjent forvaltningsplan for området (Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun 2017-2022). Fra kanadagås kan grunneier sanke egg fram til 1. juli. Sanking av egg er ikke utbredt i Skien og Porsgrunn og anses ikke å være et aktuelt forvaltningstiltak. Punktering av egg er derimot et vellykket tiltak som det er aktuelt å gjennomføre hvert år. I Skien har man fått tillatelse fra fylkesmannen (nå Statsforvalteren) til punktering av kanadagåseegg fra 2017 fram til 2021. Punktering av egg kan også være et aktuelt tiltak også i Porsgrunn. Punkteringen foregår tidlig om våren så fort eggene legges. Dette er gjerne i slutten av april og første uken av mai. Kommunens ettersøkskorps observerer når egglegging starter og iverksetter tiltak i henhold til dette. Tiltaket gjennomføres ved at alle eggene i reiret bortsett fra ett punkteres. Alle eggene skal bli liggende i reiret. Punkteringene skal som hovedregel gjennomføres av kommunens uniformerte ettersøkskorps, men kan også gjennomføres av andre som kommunen godkjenner. Andre som gjør dette på oppdrag fra kommunen skal i tilfelle være uniformerte. Erfaringer fra 2021 da det ble observert flere kull med kyllinger på sommeren tilsier at det tydeligvis har blitt oversett en del hekkelokaliteter, og det bør i framtiden vurderes å intensivere arbeidet med kartlegging av reir og påfølgende punktering.

Etablering av «friområder» for gjess.

Etablering av «friområder» for gjess bør vurderes nærmere. Kommunen vil i samarbeid med aktuelle grunneiere forsøke å finne områder der man ev. kan leie friområder som gjessene kan bruke uforstyrret. Tiltaket krever at kommunen får innvilget tilskudd til tiltaket og at det tilrettelegges for at gjessene kan etablere seg her. Må sees i sammenheng med tiltak som skremming og skadefelling i andre områder, (se nedenfor).

Tilrettelegging for uttak gjennom ordinær jakt og utvidet jakttid

Jakttider for grågås er i våre områder fra 10.9-23.12. Statsforvalteren kan åpne for jakt på grågås inntil 15 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en godkjent lokal forvaltningsplan. I denne perioden fastsetter Statsforvalteren jakttiden innenfor et tidsrom fra kl. 24.00–10.00 eller 16.00–22.00. For å stimulere til økt jakt vil kommunen samarbeide med aktuelle grunneiere, jeger- og fiskeforeninger og andre om å tilrettelegge for jakt i aktuelle områder ved at man etablerer jakthytter/skjul på aktuelle steder og bruker lokkegjess. Et viktig virkemiddel for bestandsregulering av gjess er å stimulere til bedre tilgang for jegere under ordinær jakt. Se for øvrig vedlegg 4 nedenfor for forslag til tilrettelegging for effektiv gåsejakt.

Skremming.

Skremming kan gjøres ved bruk av forskjellige former for fugleskremsel, hund, lydkanon, skudd i luften for å simulere jaktsituasjon og bruk av laserkanon. En utfordring med dette er at fuglene ofte venner seg til disse virkemidlene, så for å ha effekt bør de byttes ut relativt ofte. Resultatene har vist seg å vare lenger dersom virkemidlene kombineres med skadefelling.

Skadefelling

Både i Porsgrunn og Skien har skyting av mindre antall gjess vært gjennomført med til dels vellykket resultat. I henhold til forskrift om skadefelling bør dette være et siste virkemiddel dersom det viser seg at andre tiltak ikke virker tilfredsstillende og at individer kan felles slik at det ikke medfører fare for at foreldre skytes fra unger. Omfanget av skadefelling skal minimaliseres så langt det lar seg gjøre, og for å ha kontroll med omfanget av tiltaket skal selve fellingene som hovedregel gjøres av kommunens ettersøkskorps.

Andre tiltak

I andre deler av landet har gjerdning mot vannet vært et virkemiddel i mytetiden. De typer skader som er gjeldende i Skien og Porsgrunn tilsier imidlertid at dette ikke er noe særlig aktuelle tiltak da problemområdene i disse kommunene er knyttet til friområder/badeplasser ned mot vann og grøntområder som fuglene flyr til.

Samarbeid med andre kommuner.

Det er viktig at tiltakene samordnes med nabokommuner, og i den sammenhengen må det legges opp til årlige samarbeidsmøter med viltforvaltningen i Larvik og Bamble kommuner. (Viltforvaltningen i Siljan kommune ligger allerede innunder Grenland landbrukskontor.

Kart med oversikt over områder der det er aktuelt med tiltak:

Nedenfor er det gitt en kommunevis oversikt over aktuelle lokaliteter for gjennomføring av tiltak.

Figur 1 Kart over de viktigste aktuelle lokaliteter i Skien kommune.

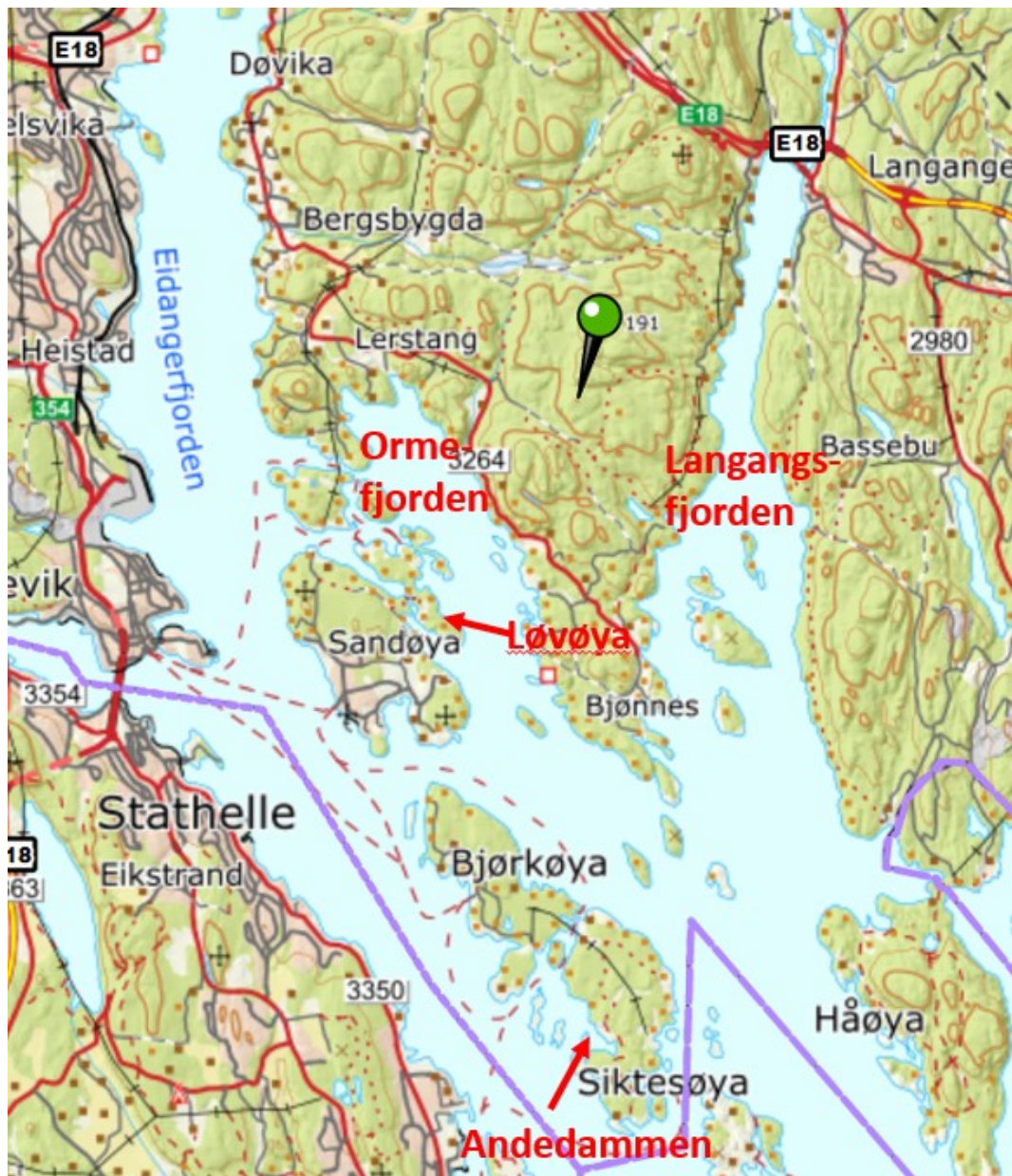

Fig 2 Kart over aktuelle områder i Porsgrunn kommune.

Samleversikt over tiltak i problemområdene i de respektive kommunene.

I tabell 2 nedenfor er gjort en sammenstilling over tiltak som kan gjennomføres i aktuelle områder i Skien og Porsgrunn kommuner.

Tabell 2 Oversikt over hvilke tiltak som kan gjennomføres i de aktuelle problemområdene.

Område	Aktuelle tiltak						
	Infor- masjon ****	Tilrettelegge for økt jakt	Skrem- ming	Skade- felling	Punktering av egg	Tidlig jaktstart ***	Vurdere fri- områder
Skien		X *					X **
Bakkestranda	x		x	x			
Gåsodden	x		x	x			
Bakkestranda- Gåsodden	x		x	x			
Voldsfjorden	x	x	x	x	x	x	
Området Bakkestranda til Nordsjø					x		
Nordsjø – inkl. Fjærekilen		x			x	x	
Fjellvannet		x			x		
Jorder i Gjerpensdalen		x	x	x			
Porsgrunn		X *					X **
Langangs- fjorden		x	x	x	x	x	
Orme fjorden		x	x	x	x	x	
Sandøya- Andedammen	x		x	x	x		
Løvøya			x	x	x		

Forklaring: * Det bør arbeides for økt tilrettelegging for jakt i hele kommunen, både på egnede plasser langs vann, men også på aktuelle jorder. ** Vurdering av aktuelle friområder, gjelder hele kommunen. ***: Tidlig jaktstart skal kun gjennomføres i tidsrommet fra kl. 24.00–10.00 eller fra kl. 16.00–22.00. ****: Informasjon om konsekvenser av mating av fugler, samt generell informasjon om artene.

Referanser.

1. Dahl, Torstein & Sørдалen, Arne, 2019. Forvaltningsplan grågås, Bamble og Kragerø kommuner 2019-2022.
2. Direktoratet for naturforvaltning, 1996. Handlingsplan for forvaltning av gjess, DN rapport 1996-2.
3. Artsdatabanken. Fremmedartsbasen, 2018. [Fremmedartsbasen 2018 - kanadagås \(artsdatabanken.no\)](https://artsdatabanken.no)
4. Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktsesongene fra og med 1. april 2017 til og med 31. mars 2022. Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktsesongene fra og med 1. april 2017 til og med 31. mars 2022 - Lovdata
5. Fylkesmannen i Telemark 2017. Forvaltning av gjess i Telemark. Forvaltningsplan 2017-2022 – alle arter.
6. Holm, Øivind, 2009. Forvaltningsplan for gås i Buskerud, utfordringer, målsetninger og anbefalinger 2009-2012. Fylkesmannen i Buskerud, miljøvernavdelingen.
7. Nossen, Ida & Lugg, Kristin, 2017. Forvaltningsplan for gås 2017-2020, Fredrikstad kommune, miljø og landbruk.
8. Smittevernveilederen, Folkehelseinstituttet 2019. [Campylobacteriose - FHI](#)
9. Fylkesmannen i Buskerud, miljøvernavdelingen, forvaltningsplan for gås i Buskerud, 2009.

Vedlegg.

Vedlegg 1. Retningslinjer for eggpunktering.

Eggpunktering har vist seg å være en effektiv metode for å redusere ungeproduksjonen hos gjess.

Kommunene må søke statsforvalteren om tillatelse til dette. Fristen for å søke om tillatelse er satt til 15. mars.

Eggpunktering gjennomføres ved at det stikkes hull i egget før det legges tilbake i reiret. I Skien kommune har man stukket hull i hver ende av egget for å være sikker på punktering. I hvert reir skal det av dyrevernhensyn alltid legges igjen ett egg som ikke er punktert slik at gåsa har ett som klekkes, og man unngår at gåsa ruger lengre enn normalt på egg som ikke klekkes.

Gjess hekker ofte på holmer der det hekker andre arter. Ved eggpunktering er det derfor stor fare for å støkke annen rugende fugl av reiret. På slike steder må punkteringen gjennomføres raskt og skånsomt og nødvendige hensyn til fuglelivet skal tas. Støkker man fugl slik at den forlater redet over lengre tid bør reiret tildekkes med dun for å hindre eventuell nedkjøling og predasjon.

I flere naturreservat er det ilandstigningsforbud eller ferdselsforbud i hekkesesongen. I slike tilfeller må det søkes om dispensasjon fra Statsforvalteren.

Tidspunkt for eggpunktering er viktig fordi egget må punkteres før fosteret har utviklet seg for langt. Grågås og kanadagås legger egg noenlunde samtidig, og punktering av disse kan derfor også gjennomføres samtidig.

Det er i utgangspunktet ikke aktuelt å søke om punktering av hvitkinngås i Skien og Porsgrunn, men dersom dette skulle bli aktuelt i framtiden gjelder følgende: Hvitkinngåsa legger egg senere, og det må derfor utføres eggpunktering to ganger hvis alle artene skal punkteres. Typisk tid for eggpunktering for kanadagås og grågås er 15. april, mens vanlig tid for hvitkinngås er 15.- 20. mai. Dette vil i midlertidig varierer fra år til år. Det er viktig at eggpunkteringene ikke gjennomføres for sent.

Erfaringer fra sesongen 2021 da det ble observert kull med kyllinger ved Bakkestranda på sommeren tilsier at man bør vurdere å intensivere arbeidet med kartlegging av hekkeplasser og oppfølging med punktering av egg. En slik intensivering vil være av betydning for effektiviteten av eggpunktering. Det må vurderes om eksempelvis NOF kan leies inn for å gjøre dette arbeidet.

Vedlegg 2. Oversikt over steder med grågås i Porsgrunn og vurdering av plager/problemer.

1. Paradisbukta, Håøya – Det er observert 3 par, ellers ingen spesielle observasjoner. Ingen plage.
2. Skolebukta, Håøya – Ingen spesielle observasjoner, og ingen plage.
3. Rognlia – Har ingen meldte observasjoner, og det er ingen plage. **Har fått tilbakemelding fra Langangen at det er utfordringer med gås på de forskjellige badeplassene. Spesielt på forsommeren er de på plass og griser til områdene.**
4. Lille Bukkøya – Har ingen spesielle observasjoner, og det er ingen plage.
5. Bukkøya – Ingen spesielle observasjoner, og ingen plage.
6. Kolapramåsen – Ingen oversikt
7. Kattholmen – Ingen oversikt
8. Veaholmen – Det er en del gås her, og de hekker på holmen nord for øya. Vi opplever ingen plager av gåsa her.
9. Siktesøya øst med Gardsholmen – Her er det noe gås, men vi opplever det ikke som plage.
10. Siktesøya syd, med Svensvika – Her er det noe gås, men vi opplever det ikke som plage.
11. Siktesøya vest, Andedammen – Her er det mye gås. De hekker for det meste på øyene, og beiter på det store gressarealet. Her er mye skit på stranda, og det oppleves som plagsomt.
12. Siktesøyholmene – Her er det mye gås som hekker, og oppholder seg. Det må sees i sammenheng med Andedammen. Her oppleves det som plagsomt.
13. Sildevika – Ingen spesielle observasjoner, eller oversikt.
14. Finsholmen – Ingen oversikt
15. Løvøya – Her er det mye gås. Telt en tilfeldig gang, da var det 27 gås på plenen ved stranda. Her er det store gressareal som de beiter på, og det er mye skit på stranda. Her oppleves det som plagsomt.
16. Dikken – Ingen observasjoner, men her er det antagelig bare sporadisk med gås, og ingen problem.
17. Seivall – ingen oversikt.
18. Brønstadbukta - Her er det noe gås, men det oppleves ikke som plage.
19. Røra - tilhører Skien ☺
20. Olavsberget – Her er det sporadisk med gås, men ingen plage.
21. Kattøya – Ingen spesielle observasjoner, og ingen plage.
22. Alfheim – Ingen spesielle observasjoner, og ingen plage.
23. Mule Varde - Ingen spesielle observasjoner, og ingen plage.
24. Kothøya – Ingen spesielle observasjoner, og ingen plage.
25. Malchinbukta – Lite gås, og ingen plage.
26. Heistad badeplass – Lite gås, og ingen plage.
27. Øya badeplass Brevik – Lite gås, og ingen plage
28. Sommerlyst – Ingen oversikt
29. Bøtkerkåsa – Ingen oversikt
30. Ormer – Ingen oversikt. **Her vet jeg nå at det er mye gås, og at de også griser til mye på de små strendene.**
31. Rødtua – Ingen oversikt
32. Osebakkenstranda – Lite gås, og ingen plage (kun svaner som er plagsomme her)
33. Ælva gjennom byen, både øst og vest siden – Ingen problem er med gås, bare ender

Anne Humborstad påpeker at som en generell tilbakemelding kan hun nok si at det er mer gås enn hun selv har observert. Det er spesielt tidlig på vår/sommer at de holder til på badeplassene og griser til. Mange av de forsvinner når det blir flere folk.

Vedlegg 3. Biologi og utbredelse i Norge

(fra Revidert forvaltningsplan for grågås i Bamble og Kragerø kommuner 2019-2022)

Syv gåsearter opptrer fast innenfor norsk territorium; kortnebbgås, hvitkinngås, ringgås, grågås, dverggås, sædgås og kanadagås. Denne planen gjelder kun kanadagås og grågås da det er disse artene som gir utfordringer.

3.1 Grågås (Anser Anser)

En deler opp bestanden i to grupper etter livssituasjon. Kullgås er den andelen som legger egg og oppfostrer unger. Gjellgås er en fellesbetegnelse på den andelen som består av unge, ikke-kjønnsmodne individ og/eller eldre enslige gjess eller par som har hatt en mislykket hekkeperiode inneværende år.

3.2 Biologi Grågås er en art som tilhører Anser-slekta, det vil si andefamilien. Grågås deles vanligvis inn i to underarter i Europa, en østlig og en vestlig. Den norske grågåsa tilhører den vestlige underarten. Grågåsa

Grågåsa trives best på øyer og holmer ute på kysten, men har de senere årene også begynt å bruke de indre delene av fjordene og kystnære innlandsvann til hekke- og oppfostringsområder.

Ungfuglene er forplantningsdyktige når de er to år eller eldre. Faste parforhold dannes ofte ikke før fuglene er 3-4 år gamle og parforholdene varer livet ut.

Grågåsa er 76-89 cm lang og veier normalt mellom 2,3 og 3,5 kg. Den legger 4-6 egg fra begynnelsen av april og disse ruges i 27-29 dager etter at siste egg er lagt. Ungene er flygedyktige etter ca. 70 dager.

Figur 1 Grågås. Foto: Dr._Raju_Kasambe.

Den nasjonale målsetningen for grågås går ut på å bevare den som en viktig høstningsverdig del av kystfaunaen. Bestanden bør stabiliseres, eventuelt reduseres der skadeproblemer ikke kan løses på annen måte. Målsetningen er også at det skal tillates ekspansjon av grågåsbestanden i nye områder, og eventuelt i områder uten skadeproblemer (DN rapport 1996).

Nasjonal målsetning for grågås (DN rapport 1996-2)

Grågåsa skal bevares som en viktig og høstingsverdig del av kystfaunaen. Bestanden bør stabiliseres, eventuelt reduseres der skadeproblemer ikke kan løses på annen måte.

Det skal fortsatt være slik at skadeproblemer forårsaket av jaktbare arter søkes begrenset gjennom å tilpasse bestanden til et akseptabelt skadenivå. Grågåsa skal fortsatt være en viktig jaktbar art i kystområdene, men beskatningstrykket og fordeling må ta sikte på å redusere skader i de utsatte områdene.

Det skal tillates ekspansjon av grågåsbestanden i nye områder, og eventuelt i områder uten skadeproblemer.

(Fra DNS nasjonale handlingsplan for gjess fra 1996).

3.3 Kanadagås (*Branta canadensis*) Kanadagåsas naturlige utbredelsesområde er Nord-Amerika. Det finnes syv underarter av kanadagås på verdensbasis. I Europa er arten et resultat av utsetting og man finner hovedsakelig underarten *Branta canadensis*. I Norge hekker kanadagåsa ved vann i barskogområder med innslag av dyrket mark, beite eller annen gressmark. I tillegg hekker den også flere steder ved kysten. De første utsettingene av kanadagås i Norge ble foretatt på slutten av 1930-årene. Kanadagåsa blir kjønnsmoden etter 2-3 år og legger vanligvis rundt 4-7 egg. Ungene er flyvedyktige etter 40-48 dager. Parene holder ofte sammen livet ut og hekkeområdet forsvarer aggressivt, særlig av hannen. Territoriestørrelsen varierer med hekketettheten og fuglenes alder, og arten kan bruke kunstige reirplasser.

Foto: Frode Falkenberg.

Kanadagåsa er en innført art og finnes på Svartelisten i Artsdatabanken. Den nasjonale forvaltningen ser det ikke som en målsetting å bevare kanadagåsa som en del av norsk fauna på lang sikt. De eksisterende bestandene har et betydelig potensial som skadevoldere, og forvaltningen skal ha som hovedmål å redusere konflikter uten hensyn til å opprettholde bestandene. Det er ikke ønskelig at kanadagås ekspanderer til nye områder og det er derfor viktig å øke beskatningen av kanadagås for å hindre ytterligere bestandsvekst. (Fra Forvaltningsplan for gås 2017-2020 Fredrikstad kommune).

Vedlegg 4. Tilrettelegging for effektiv jakt.

Vedlegg 4: Forslag til tilrettelegging for effektiv gåsejakt

For at gåsejakten skal være effektiv, sikker og gi resultater bør det tilrettelegges.

Grunneieren kan tilrettelegge for jakten slik at det blir enklere for jegeren, men også enklere for grunneieren å vite hvor jegerne sitter og hvilken retning jegeren skyter.

Kart:

Kart over teigene med hvor jakten kan foregå, med klare inntegnede grenser mot nabo teiger det ikke skal jaktes på. Dette gjør det lettere for jegeren å sette seg på riktig teig, samt reduseres sjansen for å skyte fugl over annen manns eiendom.

Parkering:

Avtale om hvor jegeren kan parkere gjør at grunneieren til enhver tid om det er jegere til stede eller ikke. Parkeringen må være slik at bilen ikke stikker seg for gåsa, slik at gåsa skjønner at det er noe unormalt. Parkeringen bør tegnes inn på kartet.

Avtalte skyteretninger

Ved å tegne inn sikre skyteretninger på kartet, eller usikre skyteretninger, blir jakten tryggere for grunneieren og andre rundt. Anbefalt sikkerhetsavstand med dagens gåseammunisjon varierer med haglmateriale og størrelse, men 300 meter er en god tommelfingerregel.

Informasjon til jegeren

Å gi informasjon til jegeren om når gåsa er til stede, samt trekkmønsteret gjør jakten mer effektiv. Det er viktig å jakte fra det jordet gåsa skal ned på, eller jakte under fuglen (under der den trekker forbi). Svært gode gåsejegere trenger gjerne bare å ligge under trekktruten til fuglene for å lokke de ned på lokkefuglene og inn på haglehold.

Informasjon til naboer

Det er viktig å informere naboer og andre brukere av området om hvilke dager det skal jaktes på, da gåsejakta foregår tidlig på morgenen.

Høyere stubb/sette igjen korn

Det er svært viktig med god kamouflasje på gåsejakt, og dagens "layout blinds" hjelper jegeren med å kamuflere seg godt. Likevel er det ikke nok å legge ut blindsen midt på jordet når det er stubb der. Blindsen vil da kaste skygger og bli synlig for gåsa. For å tilby jegeren et godt utgangspunkt for skjul er det en fordel om halmen ikke snittes, stubben gjøres høyere noen steder og/eller det settes igjen felter med korn som uansett ikke gir all verdens utbytte. Det være seg felter med mye ugrass, bløte områder, skyggefulle jordekanter etc. Jegeren kan også benytte jordekantene som skjul, bare jordekanten ikke består av trær. Gåsa liker ikke å lande i nærheten av trær, men grassvegetasjon bryr gåsa seg lite om.

Grave groper

Den beste formen for kamuflasje under gåsejakt er en kombinasjon av "layout blinds" og gravde groper omtrent midt på jordet. Gropene graves etter tresking slik at blindsen går ned i gropa. Toppen på blindsen bør ligge jevnt med jordet. Dette kan anses som et ekstremt tilretteleggingstiltak, men å lage slike groper omtrent midt på jordet kan gi gåsejegeren svært gode resultater. Gropene bør graves enten med engang etter tresking og fylles igjen med halm, eller graves kvelden før selve jakten. Jorda fra gropa må kjøres vekk fra jordet så ikke gåsa fatter mistanke.

[Vedlegg 5. Rutine for varsling og kommunikasjon med grunneiere, politi og allmenheten.](#)

Før det gjennomføres skremming og eventuell skadefelling i aktuelle friområder må politi, naturoppsyn og allmenheten informeres om tiltaket. Det vil også ofte være behov for å informere nærmeste naboer om tiltakene. Et par dager i forkant bør det også om mulig settes ut plakater som varsler og beskriver årsaken til tiltaket.

[Vedlegg 6 Rutine for evaluering og rapportering av tiltak.](#)

Det må gjennomføres årlige bestandsvurderinger som sees i forhold til effektene av de aktuelle tiltakene. Det er viltforvaltningen i kommunene som er ansvarlig for at dette gjøres, men evalueringen må gjøres i nært samarbeid med de involverte partene: Grunneiere, ornitologisk forening, vel-foreninger, jeger- og fiskeforeninger, parkavdelingene i kommunen etc. Det skal også lages en oppsummering av hvilke tiltak som er gjennomført i hvilke område. Rapporteringen sammenfattes i egen rapport som arkiveres hos Grenland landbrukskontor og sendes Statsforvalteren og aktuelle involverte parter.

